

Kansainvälinen kaupunkiyhteistyö – Ystävyyskaupunkisopimus Ukrainan kanssa

6938/04.04.03/2024

Kaupunginhallitus 25.03.2024 § 65

Valmistelija: vs. hallintojohtaja Teppo Vuorenpää, puh. 020 615 8585, teppo.vuorenpaa(at)kouvola.fi

Taustaa

Ystävyyskaupunkitoiminta alkoi vuonna 1940, jolloin solmittiin Suomen ja Ruotsin kaupunkien välillä ensimmäiset sopimukset. Niiden avulla sotaa käyvä Suomi sai siviiliväestölleen aineellista apua Ruotsilta. Ystävyystoiminta laajeni pian muihinkin Pohjoismaihin. Sopimusten tavoitteena oli vaalia erilaisten ihmisten ja kulttuurien kohtaamista.

Kuntaliiton mukaan suomalaisilla kunnilla on noin 900 ystävyyskuntaa noin 40 eri maassa. Lähes kaikilla suomalaisilla kunnilla (noin 90 %:lla) on vähintään yksi ystävyyskunta. Aktiivisinta ystävyyskuntatoiminta on perinteisesti ollut Suomen lähialueilla. Ystävyyskuntatoiminta on osa kunnan kansainvälistä toimintaa.

Ystävyyskuntatoiminnan muotoja ovat perinteisesti olleet nuoriso- ja kulttuurivaihdot, oppilaitosten ja koulujen yhteistyö sekä urheiluseurojen yhteistyö. Viime vuosina ystävyyskuntakuntatoimintaan on pyritty hakemaan konkreettisia, molempia osapuolia hyödyttäviä sektorikohtaisia toimintoja. Ystävyyskuntatoiminnan avulla pyritään edistämään kunnan alueella toimivien yritysten kansainvälistymistä. Yhteistyössä onkin yleensä mukana useita alueen toimijoita: yliopistoja, ammattikorkeakouluja, yrityksiä ja kehitysyrityksiä.

Ystävyyskuntatoiminta tarjoaa hyviä mahdollisuuksia yhteistyöhön eri toimialoilla, se mahdollistaa hyvien käytäntöjen ja toimintamallien vertailua. Se myös edistää mukana olevien osapuolten kansainvälistymistä ja ymmärrystä vieraista kulttuureista.

Suomalaisten kaupunkien ystävyyskaupunkisuhteet Ukrainaan

Venäjän Ukrainaa vastaan 24.2.2022 aloittaman hyökkäyssodan jälkeen suomalaiset kaupungit ovat osoittaneet solidaarisuutta monin eri tavoin ja tukeneet sekä saapuneita ukrainalaisia että lähettäneet lahjoituksia paikan päälle Ukrainaan.

Ukrainan kehityksen ja tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että maan kaupungeilla on todellisia mahdollisuuksia laajentaa ja tiivistää yhteistyötä eurooppalaisten kaupunkien kanssa.

Ystävyyskaupunkisuhteen solmiminen on vahva solidaarisuuden osoitus Ukrainalle ja ystävyyskaupungin asukkaille. Ukraina haluaa

solmia uusia ystävyyskaupunkisuhteita ensisijaisesti auttaakseen sodan eniten vaurioittamia kaupunkeja.

Ukrainan suurlähetystö lähestyi eräitä Suomen kaupunkeja avunpyynnöllä Ukrainan valtioon ja sen väestöön kohdistuneiden sotilastoimien aiheuttamien vahinkojen ja menetysten lieventämiseksi. Kouvolan kaupunginhallitus päätti (Kh 07.03.2022 § 80) myöntää Ukrainalle humanitaarisena avustuksena 50 000 euroa, joka kohdennettiin yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa. Lisäksi Kouvolan kaupunki on muistanut vuosittain Ukrainan sodan vuosipäivää osallistumalla siihen liputtamalla, valaisemalla rakennuksia sekä sosiaalisessa mediassa.

Suomalaiset kaupungit ovat ottaneet Ukrainan suurlähetystön avustuksella enenevässä määrin ukrainalaisia ystävyyskaupunkeja vuoden 2023 aikana. Kuntaliiton 24.2.2024 julkaiseman ”Selvitys kuntien Ukrainaan antamasta tuesta” mukaan kunnat ovat solmineet Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen useita yhteistyösopimuksia. Lisäksi neljällä kunnalla prosessi ystävyyskuntasuhteen solmimiseksi on käynnissä.

Kyselyssä esiin tulleet ystävyyskuntaparit:

- Turku-Harkova (vuodesta 2022)
- Lappeenranta - Tsernihiv (2023)
- Tampere-Kiova (1954)
- Hyvinkää-Bucha (2023)
- Espoo-Krivyj Rih (2023)
- Seinäjoki-Melitopol (2023)
- Helsinki-Kiova (1993)
- Helsinki - Dnipro (2023)
- Vantaa-Boryspil (2023)

Ukrainan kulttuurissa henkilökohtaisten suhteiden ja valtiollisen tuen merkitys liike-elämässä on hyvin suuri. Yritysten – erityisesti pienten ja keskisuurten on vaikea yrittää markkinoille ja virallisen ystävyyskaupunkiyhteistyön tuoma tuki on merkittävä apu kontaktien luomisessa.

Toimiva Ukraina-ystävyyuskuntayhteistyö kuntien ja maakuntien kesken tuo Kuntaliiton kyselyn (2024) ja Ukrainan Suomen suurlähetystön mukaan merkittävää lisäarvoa alueelle kuten myös Suomen ja Ukrainan suhteille. Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen alueiden välinen yhteistyö keskittyy yhteisesti sovittaviin painopisteisiin ja muodostuu esim. vierailuista, kauppa- ja liiketoimintayhteistyöstä, opiskelija- ja koululaisvaihdoista sekä kulttuurihankkeista ja matkailusta.

Ukrainalaisten kaupunkien ollessa kyseessä ystävyyskaupunkitoiminta on kuitenkin perusteltua, sillä se luo luontevan rakenteen kaupunkien kahdenväliseen toimintaan ja sen avulla voidaan tukea ukrainalaisia kaupunkeja jälleenrakennuksessa. Jatkossa ystävyyskaupunkiyhteistyöllä voidaan lisäksi tehdä vastavuoroista kehittämistoimintaa. Myös Kuntaliitto suosittaa ystävyyskaupunkisuhteiden solmimista ukrainalaisten kaupunkien kanssa.

Ukrainassa vallitsevan sotailman mukaan maa on nyt jaettu useisiin sotilashallintoalueisiin presidentti Zelenskyin määräysten mukaan. Kukaan ei rahoita Ukrainan jälleenrakennusta yksin. Maailmanpankki, Euroopan investointipankki ja erilaiset EU-rahoitukset sekä satunnaiset rahoittajat toimivat kaikki yhdessä. Suurlähettiläs Dibrovan mukaan ystävyyskaupunkien rooli voisi tulevaisuudessa olla Ukrainan kaupunkeja ohjeistava, koskien erityisesti eurooppalaisten standardien omaksumista Ukrainan hakiessa Euroopan Unionin jäsenyyttä.

Ystävyyskaupunkitoiminta

Kouvolan kaupunki arvioi vuonna 2009 kuntaliitoksen yhteydessä ystävyyskaupunkitoiminnan jatkoa kahdeksassa eri Euroopan maassa sijaitsevan yhteensä 18 eri ystävyyskunnan kesken.

Ystävyyskaupunkiyhteistyö määriteltiin uudelleen Kansainvälisten asioiden toimintasuunnitelman 2009-2012 yhteydessä (Kh 20.04.2009 § 223). Viralliset ystävyyskaupunkisuhteet aktivoitiin uudelleen kolmeen aiempaan ystävyyskaupunkiin; Balatonfürediin, Unkari (Kh 07.09.2009 § 443), Mülheim an der Ruhrin, Saksa (Kh 18.01.2010 § 12) ja Vologdaan, Venäjä (Kh 01.03.2010 § 83).

Kouvolan kaupunginhallitus päätti Kuntaliiton suosituksesta 7.3.2022 keskeyttää ystävyyskaupunki-toiminnan Vologdan kanssa toistaiseksi (Kh 7.3.2022 § 81) sekä pidättäytymistä uusien toimintojen aloittamisesta venäläisten kaupunkien ja kuntien kanssa.

Uusia ystävyyskaupunkisopimuksia ei ole solmittu vuoden 2009 jälkeen. Nykyisin kaupunkien kansainvälinen toiminta painottuu enemmän verkostotoimintaan sekä hankkeisiin.

Ukrainan Suomen suurlähetystön lähetystöneuvos Kravchuk vieraili Kouvolassa syksyllä 2023 Kouvolan turvallisuuskonferenssin puhujana. Vierailun yhteydessä avattiin alustavaa ajatusta myös Kouvolan mahdollisuuksista lähteä käynnistämään hakua uudesta ystävyyskaupungista Ukrainaan.

Ystävyyskaupungiksi on tarkoitus kartoittaa Ukrainan metropolialueelta Kouvolan kaltaista kaupunkia, joka on mm. asukasluvultaan, elinkeinorakenteeltaan (logistiikka/rautatielogistiikka, elintarvike, kiertotalous (bio, energia, rakentaminen), koulutusosaamiseltaan samankaltainen kaupunki. Ystävyyskaupunkisuhteen solmiminen

Kouvolan ja Ukrainalaisen kaupungin välillä on mittava mutta tärkeä hanke, johon on varattava sekä rahallisia resursseja että työpanostusta.

Ukrainalaisen ystävyyskaupunkisuhteen aloittamiseksi ja kartoittamiseksi yhteistyötä tehdään Suomen Ukrainan-suurlähetystön ja Ukrainan Suomen-suurlähetystön kanssa, sekä Kuntaliiton ja muiden suomalaisten kaupunkien kanssa. Ystävyyskaupunkiyhteistyötä voidaan täydentää tarkemmilla asiakirjoilla ja suunnitelmilla, ja erilaista yhteistyötä voidaan tehdä Kouvolan ja valittavan ukrainalaisen kaupungin luottamustoimielimien sekä toimialojen välillä.

Ukraina-yhteistyössä ja sen kehittämisessä Kouvolan kaupungin yhteistyökumppaneita- ja tahoja olisivat BusinessFinland, maakuntien liitot, alueelliset yritykset ja yhteistyöverkostot, yliopistot (LUT) korkeakoulut (Xamk), paikalliset oppilaitokset (Eduko, Krao) sekä kehitysyhtiö Kouvola Innovation Oy ja ukrainalaiset yhteistyökumppanit.

Ystävyyskaupunkitoiminnan valmistelusta ei aiheudu kaupungille välillisiä kustannuksia muusta kuin mahdollisesti Ukrainan Suomen suurlähetystön edustajien vierailuista Kouvolassa. Kouvolan kaupunki ja Kouvola Innovation Oy hoitaa ystävyyskaupunkitoiminnan valmistelun ja sisällön koordinointia Ukrainan Suomen suurlähetystön kanssa yhteistyössä. Valmistelun arvioidaan valmistuvan alkusyksyn aikana 2024.

Kouvolan kaupungin kansainvälisellä toiminnalla ja yhteistyöllä haetaan lisää elinvoimaa alueen elinkeinotoiminnalle ja yritysten toiminnan kasvulle sekä hyötyä kaupungin palvelutoiminnan kehittämiselle sekä kuntalaisten ja yhteisöjen toiminnalle.

Kansainvälisten asioiden toimintaohjelmaa päivitetään vuoden 2024 aikana yhteistyössä kaupungin eri toimialojen, Kouvola Innovation Oy:n ja muiden kaupungin sidosryhmien kanssa.

Yhteyspäällikkö Anne Käki on kokouksessa paikalla asiantuntijana vastaamassa kysymyksiin.

Lisätietoja: kaupunginjohtaja Marita Toikka, puh. 020 615 3100, marita.toikka(at)kouvola.fi; yhteyspäällikkö Anne Käki, puh. 020 615 8173, anne.kaki(a)kouvola.fi; vs. hallintojohtaja Teppo Vuorenpää, puh. 020 615 8585, teppo.vuorenpaa(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kansainväliseen kaupunkiyhteistyöhön liittyvää uuden ystävyyskaupungin hakua Ukrainasta työstetään yhteistyössä Ukrainan Suomen suurlähetystön kanssa. Kaupunginhallitus päättää merkitä tiedoksi, että neuvottelut ja ystävyyskaupungin kartoitus on käynnissä.

Kaupunginhallituksen päätös:

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi, että neuvottelut ja ystävyyskaupungin kartoitus on käynnissä.

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden yhteyspäällikkö Anne Käelle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.

Kaupunginhallitus 25.11.2024

Valmistelija: hallintojohtaja Saara Rahkonen-Rannikko, puh. 020 615 9066, saara.rahkonen-rannikko(at)kouvola.fi

Yhteenveto

Kaupunginhallituksen edellisen käsittelyn mukaisesti ystävyyskaupunkiyhteistyön solmimisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia on selvitetty loppuvuoden 2024 aikana ja käyty jatkoneuvotteluja toimijoiden välillä.

Ystävyyskaupungiksi on kartoitettu Ukrainasta Kouvolan kaltaista kaupunkia, jolla olisi yhteneväisiä painopisteitä elinkeinotoiminnassa ja muilla toimialoilla. Ukrainan Suomen suurlähettiläs on ehdottanut keskustelussaan Kouvolan kaupunginjohtajan kanssa Kouvolaalle ystävyyskaupunkiyhteistyötä Poltavan kaupungin kanssa.

Kouvolan kaupungin edustajat ovat tavanneet Poltavan kaupungin edustajia etäkokouksessa 28.10.2024. Kokoukseen osallistui myös Ukrainan Suomen suurlähetystön edustaja. Poltavan kaupunki on osaltaan sitoutunut ystävyyskaupunkitoimintaan Kouvolan kanssa.

Kaupunginhallitukselle esitetään tässä vaiheessa hyväksyttäväksi ystävyyskaupunkisuhteen solmimista Kouvolan ja Ukrainan Poltavan kaupunkien välille. Päätöksen perusteella käynnistetään toimeenpanoa koskeva jatkovalmistelu siten, että varsinainen ystävyyskaupunkisopimus tuodaan päätöksentekoon toimielimelle kevään 2025 aikana.

Ystävyyskaupungiksi esitettävä Poltavan kaupunki

Poltavan (myös Pultava, ukr. Полта́ва) kaupunki sijaitsee Keski-Ukrainassa pääkaupunki Kiovasta kaakkoon noin 350 kilometriä, Vorskla-joen varrella. Kaupungissa sijaitsee kaksi tärkeää Ukrainan rautateiden rautatieasemaa ja lentokenttä. Poltavan kaupunginjohtajana toimii Tetiana Bardina. Vaikka kaupunki on Kouvola suurempi – Poltavassa on noin 290 000 asukasta – yhtäläisyyksiä on paljon.

Poltava on hyvän taloudellisen potentiaalin omaava kaupunki, joka on myös ehkä sodassa vähiten kärsinyt "vasemman rannan" (Left-Bank-Ukraine) alueen kaupungeista. Vaikka kaupunki on sotatoimialuetta sen

väestö ja infrastruktuuri on säästynyt monia muita saman maantieteellisen alueen kaupunkeja paremmin. Kaupungin edustajien mukaan tilanne kaupungissa on tällä hetkellä suhteellisen vakaa ja kaupungin päivittäistä toimintaa pyritään pitämään suhteellisen normaalina, toisin kuin Venäjän hyökkäyksen alkaessa helmikuussa 2022.

Poltava on kaupunki, jossa rikas kulttuuriperintö on yhdistetty innovatiiviseen kehitykseen ja on myös tunnettu innovaatio- ja startup-tuestaan luomalla uusia sosiaalisia ja talouskasvumahdollisuuksia. Poltava sijaitsee luonnonkauneuden, kuten metsien, jokien ja järvien, keskuudessa.

Elinkeinotoiminnan päätoimialat ovat teollisuus (noin 53 %), maatalous (noin 14 %), tukku- ja vähittäiskauppa (noin 7 %). Maatalouden osuus muodostaa noin 16 prosenttia alueen bruttokansantuotteesta ja yhdessä prosessiteollisuuden kanssa 28,5 prosenttia.

Luonnonvarojen, talouden ja maantieteellisen sijainnin vuoksi alueen yritykset ovat erikoistuneet konepaja-, elintarvike-, polttoaine-, valaistus- ja rakennus- ja puunjalostus- teollisuuteen. Poltavan seutu on johtava kaasuntuotannon alue Ukrainassa. Noin 40 prosenttia ukrainalaisesta kaasu- ja öljytuotannosta on peräisin Poltavan seudulta hyvien polttoaine-, energia- ja mineraaliraaka-aineiden vuoksi.

Kaupungissa on laaja koulutusjärjestelmä, useita yliopistoja ja oppilaitoksia, jotka ovat tunnettuja laadukkaasta koulutustasostaan eri koulutusaloilla kuten IT, rakennusala, öljy- ja kaasualan teknologia ja tekniikka, maatalous- ja eläinlääketiede sekä terveydenhuolto ja oikeus- ja taloustiede.

Poltava on tunnettu kulttuurisesta monimuotoisuudestaan ja historiallisesta taustastaan. Unescon Poltavan taistelun maailmanperintökohteen ja lukuisten museoiden lisäksi kaupunki on merkittävä erinomaisesta teattereistaan, modernista taidegalleriastaan ja muista kulttuurikeskuksistaan.

Ystävyyskaupunkisuhteen solminen

Ukrainalaisen ystävyyskaupunkisuhteen aloittamiseksi ja kehittämiseksi yhteistyötä tehdään Suomen Ukrainan-suurlähetystön ja Ukrainan Suomen-suurlähetystön kanssa, sekä Kuntaliiton ja muiden suomalaisten kaupunkien kanssa.

Ukrainalaisten kaupunkien ollessa kyseessä ystävyyskaupunkitoiminta on kuitenkin perusteltua, sillä se luo luontevan rakenteen kaupunkien kahdenväliseen toimintaan ja sen avulla voidaan tukea ukrainalaisia kaupunkeja muun muassa jälleenrakennuksessa ja humanitaarisessa työssä. Jatkossa ystävyyskaupunkiyhteistyöllä voidaan lisäksi tehdä vastavuoroista kehittämistoimintaa. Myös Kuntaliitto suosittaa

ystävyysskaupunkisuhteiden solmimista ukrainalaisten kaupunkien kanssa.

Poltavan kaupungilla on tarvetta perustoimintojen esimerkiksi koulutus-, ja terveyden- ja sosiaalihuollon sekä pelastustoimen yhteistyöhön. Erityinen kiinnostus kohdistuu koulutusyhteistyöhön, jolla voisi olla merkityksellistä vaikutusta tulevaisuuden kannalta.

Lisäksi Kouvola voisi tukea monenlaisessa asiantuntija-avussa jälleenrakentamisessa, hallinnon ja talouden sekä kriittisen infrastruktuurin ylläpidossa, väestönsuojelun ja energiainfrastruktuurin parantamisessa.

Ukraina-yhteistyötä on mahdollista laajentaa myös yhteistyökumppanien kanssa tehtävällä verkostotyöllä.

Mikäli kaupunginhallitus päättää solmia Kouvolan ja Poltavan ystävyysskaupunki-suhteen, suomenkielinen ystävyysskaupunkisopimus tuodaan myöhemmin kaupunginhallitukselle päätettäväksi.

Ystävyysskaupunkisopimusta voidaan täydentää tarkemmilla asiakirjoilla ja suunnitelmilla, ja erilaista yhteistyötä voidaan tehdä Kouvolan ja Poltavan luottamustoimielimien sekä toimialojen välillä.

Oheismateriaalina on Kuntaliiton englannin ja ukrainankielinen mallisopimus ystävyysskaupunkisopimukseksi, jota käytetään myöhemmin laadittavan ystävyysskaupunkisopimuksen pohjana.

Lisätietoja: yhteyspäällikkö Anne Käki, puh. 020 615 8173, [anne.kaki\(a\)kouvola.fi](mailto:anne.kaki(a)kouvola.fi)

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

1. solmia ystävyysskaupunkisuhteen Kouvolan ja Ukrainan Poltavan kaupunkien välille ja
2. edellyttää, että tämän päätöksen toimeenpanoa varten ystävyysskaupunkisopimus päätetään toimielimessä erikseen kevään 2025 aikana.

Kaupunginhallituksen päätös: